ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ
ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

1850 — 11 ՓԵՏՐՎԱՐ | ԹԻՒ — 136 | ՌԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 11 — 1266

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նիշի կուսակալ վեհմակալ Վասըֆ փաշան Գիւլլաստի կողմնակալ անուանեցաւ։

— Բոսնայի նախկին համարակալ Հիւսէյին էֆէնտին միրի միրանութեան աստիճանը առնելով Նիշի կուսակալից կարգեցաւ։

— Ռումէլիի բանակին երեւելի մերակացու պաշտօնատարէ Միրի լիվա Խուրշիտ փաշան միրի միրանութեան աստիճանը առնելով Ռումէլիի կուսակալից դրուեցաւ։

— Հոգաբարձութեան ատեանին անդամ Նուրի պէյ էֆէնտին երկրորդ աստիճանին երկրորդ կարգի պատիւը առաւ։

— Գերագոյն ատեանին դրութեանցը վերակացու Շէֆիգ պէյ էֆէնտին և նոյն ատեանին թղթակցութեան դրանը վերակացու Նուրի էֆէնտին առաջին աստիճանին երկրորդ կարգի պատիւը առին։

— Ելեւմտից ատեանին մատենադպրի դպրատանը պաշտօնեայ Էմին էֆէնտին երկրորդ աստիճանին առաջին պաշտօնեայ կարգը մտնելով նոյն ատեանին երրորդ գրագիր դրուեցաւ։

— Մուսթաֆա Պէհճէթ էֆէնտին Ալանիայի կուսակալին փոխանորդ Հիլմի փաշային դափու քէհեայ կոչուեցաւ։

— Ասատ Ճէմիլ էֆէնտին Ռումէլիի կուսակալին փոխանորդ Խուրշիտ փաշային դափու քէհեայ եղաւ։

— Բոսնայի սրբանի եկամտից վերակացու Զէքի էֆէնտին երկրորդ աստիճանին երկրորդ կարգը անցնելով Բոսնայի համարակալ կարգեցաւ։

— Ալնիկ նահանգին նախկին տեղակալ Քամիլ պէյ էֆէնտին որ երկրորդ աստիճանը ունի, Գօզանի սրբանի եկամտից վերակացու անուանեցաւ։

— Պիդլիսի սրբանի եկամտից վերակացու Հասան Պոշի էֆէնտին Իչէլ նահանգին տեղակալ դրուեցաւ։

— Պօլօզ նահանգին սրբանի եկամտից նախկին վերակացու Դալիլ էֆէնտին Գարա Հիսարի տեղակալ եղաւ։

— Կայսերական սենեկապետութեան աստիճանը ունեցող Մէհմէտ պէյը Մարաշի տեղակալ կոչուեցաւ։

— Գերագոյն ատեանին մատենադպրի դպրատանը ընտիր գործակալ Ալի պէյը ու Շէֆքէթ պէյ էֆէնտին երրորդ աստիճանը առին։

— Եշրեֆ պէյ էֆէնտին որ մանաւանդ բարձրագոյն Փոխարքային թղթակցութեան դրատանը գործակալ դրուեցաւ, երրորդ աստիճանը առաւ։

— Մօտերս նոյն դրատանը գործոյն դրուող Քամիլ պէյ էֆէնտին ալ չորրորդ աստիճանը ընկալաւ։

— Հալէպի կուսակալ վեհմակալ Խալիլ փաշան այն տեղի օդը ու ջուրը իրեն չը յարմարելուն՝ խնդիր մատուցեր էր մեծազօր Տէրութեանը, թէ Իզմիր նահանգը հրաման ըլլայ իրեն. որուն խնդիրը ընդունելով կատարուեցաւ. վասն որոյ նոյն փաշան մօտերս Այտընէն ելլալով Իզմիր պիտի գայ։

— Հոլէնտական կառավարութեան կողմանէ Պօլսոյ գործակալ դրուող Գ. Տէլի Եանին մօտերս Պոլիս հասաւ, և անցեալ երկուշաբթի օրն ալ բարձրագոյն դուռը այցելութեան գնաց։

— Նախընթաց թերթերուն մէկին մէջ յիշեցինք՝ թէ Ինկիլթէռայի ազնուականներէն ոմանք պարսկական եղանակին քանի մը որոշընթաց ձիեր Եգիպտոս բերելու միտ ունին՝ Եգիպտոսի Փոխարքային բարեկամական Ապպաս փաշային ձիերուն հետ վարել բռնել տալու համար։ Նոր եկած օրագիրները կը հաստատեն՝ թէ այն ազնուականները քանի մը պատուական ձի զատելով հիմակուընէ չոգենաւ պիտի գնեն ու Աղեքսանդրիա պիտի իջնեն, պայց որ գարնանային եղանակին հոն գտնուին։

— Անցեալ չորեքշաբթի ժամը երկուքուկէսին ատենները Գուրու չէշմէ ըսուած Երկանեան ազնուազարմ սարրաֆ Գրիգոր աղային ծովեզերեայ ընակարանին դիպուածքով մը հրդեհ պատահեցաւ ու հինգ տուն այրեցաւ։

— Նախընթաց շաբաթ օրն ալ իրիկուան դէմ Սուլթան Ահմէտ ձամիին քովը քէմէր ալթը ըսուած տեղը Մուսթաֆա պէյին տունէն հրդեհ պատահեցաւ ու հինգ տուն մոխիր դարձաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աթէնք նոյն Անգղիոյ դեսպանը այն կողմերը գտնուող իր տէրութեանը նաւախումբին հրամանատար Փարկէր ծովակալին հետ անոր երկուքին Յունաց տէրութեան արտաքին գործոց պաշտօնեային տունը գնալով ըսաւ թէ՝ «Յունաստանի նիւթին գործերը բոլոր արժանեացը չեն կատարուիր»։ Նա ասոնց վրայօք քիչ մը բան խօսելէն ետև շարունակեց իր խօսքը ըսելով թէ՝ «Նախ՝ ասկէ քանի մը տարի յառաջ Բորթուգալի տէրութեան նախկին հիւպատոսին տունը աւար առին. երկրորդ՝ Մանեայի ծովեզերքը Անգղիացի վաճառականի նաւ մը ցամաքը իյնալով մէջը գտնուած ապրանքը նմանապէս կողոպտեցին. երրորդ՝ Պոյեա Պառէրօ գրանուած Անգղիոյ հիւպատոսարանին անարգութիւն ցոյց տուին. չորրորդ՝ դարձեալ Պոյեա Պառէրոյի մէջ Անգղիոյ հպատակ Հէլլէնացի մը դէմ ալ մեծ անարգութիւն ու խստութիւն բանեցուցին. հինգերորդ՝ անցեալ տարի աւազակները քանի մը Անգղիայի ձկնորսներուն ինչքը յափշտակեցին. վեցերորդ՝ հարկը կը պահանջէ որ Մօրայի ծովեզերքը եղած Սափիենս կղզիները շուտով իր տէրութեանը յանձնուին»։

Դեսպանը այս վեց նիւթին վրայօք խօսելէն ետև՝ հինգ բանին համար քսա կանոնի խրատանք պահանջեց և նոյն կղզիները շուտով յանձնուելու համար ալ ոտք կոխեց. Փարկէր ծովակալն ալ ըսաւ. որ ինքն այսօր հոս գալը՝ նոյն վեց գործոյն կատարմանը համար է։ Յոյն արտաքին գործոց պաշտօնեան պատասխանեց թէ՝ ինքը այս պաշտօնին անցնելը խիստ քիչ ատենէ՝ ի վեր ըլլալուն՝ նոյն գործերուն վրայօք տեղեկութիւն մը չունի, վասն որոյ ինքը միայն պատասխան չը կրնար տալ։ Այս ըսելով՝ եղելութիւնը իմացուց միւս պաշտօնեայներուն. որոնք ժողով մը ըրին մէջերնին և երկարօրէն խօսելէն յետոյ՝ որոշեցին որ չընդունին այն վեց առաջարկութիւնը, և դեսպանին ալ իմացուցին իրենց որոշումը. բայց երկու կողմէն դրուած գինը՝ ի պաշտօնէ չըլլալուն, պատճառ բռնելով քիչ մը ատեն ալ երկարեցաւ բանը։

Յունական պաշտօնեայները վերստին ժողով ըրին, ուր անոր ներկայ էին ազգային ժողովոյն անդամները և օտար տէրութեանց դեսպանները։ Նոյն անդամները ուզեցին որ այս բանին ծանրութիւնը և ինչպէս ըլլալը երևան ելլայ. բայց արտաքին գործոց պաշտօնեային խորհուրդ է՝ ըսելով՝ չը յայտնեց։ Վերջապէս հաստատուեցաւ ալ որ նոյն առաջարկութիւնները ընդունելի պիտի չըլլան. ուստի Անգղիոյ դեսպանը իր դեսպանատունէն ելլալով՝ Փարկէր ծովակալին գրանուած նաւը գնաց, որ Աթէնքի առաջքը կանգնած էր, և Աթէնա քաղաքը միայն Անգղիոյ վաճառականներուն գործը Փիրէա նաւահանգիստը նստող Անգղիոյ հիւպատոսին յանձնեց, ու միւս գործերուն չը նայեցաւ։

ըսելով թէ, Հելլէնի տէրութիւնը ժամանակին թող մնաց պատասխանը տալ։

Գիտցանք նաեւ գիտէին եւս այն կողմերը պտըտող Անգղիոյ պատերազմական նաւերը խելքի՝ ապշեցուցին բոլորովին, որպէս զի Հելլէնի պատերազմական նաւերը զինուած ամէնքն ալ կուրը եղբայրը եւ դուրսը սլորանմիներն ալ ներս մտնալու կարող չեղան. եւ Անգղիոյ շոգեշարժ ֆրէգաթներէն մին նաւ որսալեցաւ որ դուրսը պտըտող Լոռէֆէր անուն գործին բռնել։

— Մերձեցաւ Անգղիոյ տէրութեան՝ Հելլէնական կառավարութենէն պահանջած մէկ երրորդ հատուցումը որ Սափիէնցա բռնած կղզիներուն վրայօք էր, տալ չէ եղեր, եւ այս բանը Յոնիական գործակալները համեր են, որպէս զի նոյն տէրութեան պահանջած հատուցմունքներուն իրաւացի ըլլալը խոստովանեն ինչ եւ իցէ բան պահանջմունքները հիմնական վրայօք են, որոնց գործադրութեանը համար ամէն քանի մը տարի յառաջ Յոնիական արտաքին գործոց պաշտօնեային խօսուեր էր, բայց պատասխան մը առնուած չէր. եւ այն առթիւ Անգղիոյ դեսպանը՝ Հելլէնական կառավարութեանը իմացուցեր էր, թէ Անգղիան որ ժամանակ ուզէ նէ, նոյն պահանջմունքները կրնայ 'ի գործ դնել տալ, հիմակուս հիմա թէպէտ բանը թող բռնած է, յետոյ աւելի հոգ պիտի տանի։

Գիտցանք նոյն կառավարութեան այս բանը տալէն եւս՝ ամէն տարի մը յառաջ նոյն պահանջմունքներուն համար մերատին խօսք եղաւ, սկսուհետեւ չորս անգամ ալ գրեր պրուեցան յիշեալ կառավարութեանը. որոնց պատասխանը չառնելուն համար՝ դեսպանն ալ ստիպուեցաւ ուրիշ կերպով վարուելու, որն որ մեր վերջին թիւովը տպելէն ծանուցած եմք։

Այս առնուած լուրերուն նայելով, դեսպանը իւր դեսպանատունէն նաւը երթալէն յառաջ հրատարակեց թէ «Աթէնայի մէջ եւ մօտերը բնակողները գտնուող մեր տէրութեան հպատակները միայն իրենց անձին պաշտպանութեանը՝ նային, ապրանքներնին չը հոգան, որովհետեւ անոնց ապրանքին համար

Փարկէր ծովակալը երաշխաւորութիւն ըրած է. սակայն իրենց ունեցած ապրանքներուն գումարը հաշուըրուելու համար՝ ատենը մը ընեն. եւ հարկը բռնելով ամէնն ալ՝ Աթէնայի աւազքը կանգնող Անգղիոյ պատերազմական նաւերը քաշուին»։

Անոր հետեւ Փարկէր ծովակալը՝ ծովային պաշարումը 'ի գործ դրաւ, որով արգիլեց Հելլէնական նաւերուն ելնելը, եւ յիշեալ կառավարութեան երկու նաւը բռնեց. այս դեսպանը վերատին ծանուց Անգղիացի վաճառականներուն որ ժամ յառաջ նաւերը քաշուին, որովհետեւ ըսաւ որ վաճառականաց նաւերն ալ պաշարման մէջ պիտի ըլլան, ուստի չըլլայ որ վնասի հանդիպին։

Այս բանը Աթէնա նստող Ռուսիոյ Գաղղիոյ Աւստրիոյ Պրուսիոյ եւ Պաւարիոյ դեսպանները նաեւ Հելլէնական կառավարութիւնը թէպէտ չընդունեցին, բայց Անգղիոյ տէրութիւնը իւր պահանջմունքներուն գործադրութիւնը ուզելէն ամէնեւին չը դադարելով՝ յիշեալ դեսպաններուն պատասխան տուաւ, թէ ծովային պաշարումը ամէնեւին ետ չը պիտի ձգէ, եւ 'ի վերայ այսր սահմանին օտար վաճառականները չը վնասուելու համար ալ կարելի եղածին չափ հոգ պիտի տանի։

Այն պաշարումը ըլլալէն եւս՝ թէ՛ Թէպէտեւ վրայ գտնուած եւ թէ՛ վաճառականներուն ունեցած նաւերը ձեռք անցան, եւ ասկէ 'ի զատ՝ նաւահանգիստը գտնուող վաճառականի նաւերն ալ՝ ապրանքնին դուրս չեն կրնար հանել, մինչեւ որ Փարկէր ծովակալէն տնօրէնութիւն մը չառնեն.

Հելլէնական կառավարութիւնը՝ Անգղիոյ դեսպանին հետ ըրած խօսակցութիւն ներուն վրայօք գրուած պաշտօնական գրերուն ամէնն ալ օտար տէրութեանց դեսպան ներուն ցոյց տուաւ, սակայն դեսպանն ալ անոնց խմացուց, ըսելով թէ՝ նոյն գրերուն մէջ խօսս հարկաւոր եղածները ձեզի ցոյց տրուած չեն։

— Անգղիոյ տէրութեան չորս տարուան մէջ եղած եկամուտը հետեւեալ ցուցակէն կիմացուի

Տարի	Լիրա
1846 ին	— 48684418
1847 ին	— 47616878
1848 ին	— 48192580
1349 ին	— 48742358

Նոյն ցուցակէն կիմացուի որ նոյն տէրութեան 1849 ին եղած եկամուտը՝ անցեալ տարիներէն քիչ մը աւելի եղած է։

ԵՒՐՈՊԱ. Հիմակու հիմա առեղ մ'ալ խռովութիւն չը կայ, միայն Օսմանեան կայսերութեան կողմերը կայ, բայց հոն ալ անցեր է։ Այս անցած երկու տարիէն 'ի վեր Եւրոպայի շատ տեղուանք պղտորեցաւ, եւ շատ ալ վնասներ բրաւ, սակայն Օսմանեան մէջ եղածին չափ չէ. ուր տեղ՝ պատահած օրէն մինչեւ հիմա նոյն ափերէն բանտարկեալներուն թիւը մինչեւ մէկ միլիոն 600 պտըտան հազարի կը հասնի, որոնց մէջէն մեռնողներն են 600 պտըտան հազար հոգի։

— Անցեալ տարի Եւրոպայի մէջ երեւելի գերդաստաններէն մեռնողներն են՝ Չիլէմէնկի եւ Սառտինիոյի թագաւորները, Բրուսիոյ մեծափառ թագաւորին ժառանգ իշխանին մայրը, Ռուսիոյ մեծափառ կայսեր եղբայրը ու անոր աղջիկը, Աւստրիոյ մեծափառ կայսեր քեռին, մեռնող Անգղիոյ թագաւորին կինը, Պաւարիոյ մեծափառ թագաւորին աղջիկը եւ ուրիշները։

ՌՈՒՍԻԱ. Տէրութիւնը այս տարի Լեհաստանէն խիստ շատ մարդ պիտի առնէ ու զինուոր պիտի գրէ. վասն որոյ ամէն գիւղ ու գիւղաքաղաք բնակող մարդիկներէն 100 էն 20–30 հոգի ասկէ ցին ատեն անկէ փախչին. ասոր վրայ Լեհաստանի տեղակալ Պասքեւիչ Մառէշալը յայտարարութիւն մը հանեց ըսելով թէ՝ «Ասոր հետեւ ով որ փախչի նէ՝ անոր ընտանեացը մէջէն զինուոր գրուելու տարիքը կամ հասած ըլլայ կամ չըլլայ, 12 տարեկանէն մինչեւ 60 տարեկան գտնուողները զինուոր պիտի գրէ»։

(Շարունակութիւն)

ԳԼ. Դ.

Վասն 'ի մեր առցուք զհամբերութիւն նահատակաց եւ մարգարէից սրբոց՝ եւ պատերազմացուք. քանզի նոքա որք առաջանէն լինել արդ լոյս օրինակի գնացին, առնելին ամենայն չարչարանաց եւ նեղութեանց. արդ մեք՝ որք մնացեալ լուսով ճանաչեմք առ եւ առաքելոյն բնաւորութիւնս՝ զկենդանութեան բանն առաւել անդրէն հոգեւոր արդարք, եւ մանաւանդ չարչարանաց եւ համբերութեան արդարոյն սուրբ, զանձն առ ու եւ լսել եւ ժամսալ նեղութեանց զի 'ի դէպ ժամանակի գուցէ զհանգիստ. վասն այսորիկ եւ 'ի նոյն յորդորէ զմեզ առաքեալն՝ յասելն իւրում «Զի թէ նեղութիւնք զհամբերութիւն գործեն, համբերութիւն զհաւատս» (Հռովմայեցւոց գլ. Ե. 4)։

Որչափ աւելի ինքնակամ սիրով համբերեսցուք քաջութեամբ եւ ծառայեսցուք, եւ տեսցուք 'ի նոսա մանաւանդ յերկինս, եւ կեանս կեցցուք զնոսա. եւ չեւ ևս բաժանեալ 'ի քարոզութենէ մեծին, զանսցուք զծառայութեան նոցա.

(Երեմ. Ժ Է. 4)։ Իսկ զի՞նչ առաւել զօրէ պիտանանայ, որք առանձնանայ եւ քերանայ ձանձրալի ժամանակեալ համբերելցին, 'ի գերեզմանն որոյ անօրէն գործեայ ոչ պարծութեամբ զբրաց եւ զնուազ, յարմարութեան կամակոր յօժարութեամբ յանձին ընկալան։ Իբրեւ այն աղօթելով մարդ լինի թշնամեաց յաղթօղ մերձեցին. մարմին սկզբ եւ ուժամբ առաւել քան զխորս ունէին, բայց 'ի մարմն առաւել քան զանդամանց կարծր եւ անգծելի զտան. ոչ երբեք զկիրութիւն մարմնոյ եւ զհանդիսս կամաց ինքնեցին, այլ յաւերժական կենաց եւ անեղծական հանգստեան փափագեցան եւ հասին։

Որ, ընկեր արդեօք անտանելով զհաշտարհին վայր նոցա եւ զառաքինութեան կենաց նոցա զհանդէսն ոչ զգաստանայք, այլ խոնարհութեամբ յանկարծահաս փառաց մարմնոյ զհաւանեալ եւ որպէս անօրէնք նոյն եղիցուք փափկութեան լուանիմք. ու ունին մատուցանեմք հոգեշահ խրատուց, եթէ «Անձինք մեր համբերեսցեն մեզ, զի օգնական եւ պաշտպան մեր է» (Սաղմոս. ԼԲ. 17)։ Քանզի նա է ապաւէն մեր եւ փրկիչ. նա է հայր որբոց եւ դատաւոր այրեաց. նա է տէր զօրութեանց ամ-

րութեան 'ի ձեռաց անօրինաց. նա է կործանիչ որոց զօրաւորաց թշնամեացն. նա է լոյս աչաց մերոց եւ կանթեղ ճանապարհաց, որպէս ասէ մարգարէն «Խնդութեան խմոր՝ էս առ տէր կարդացի եւ լուաւ ինձ, փրկեաց զանձն իմ 'ի չարեաց ներ զաւարաց եւ 'ի վերայ լսէ» (Սաղմոս. ԾԺԷ. 1)։ Արդ՝ զգաստասցուք եւ որ պատրաստ եմ ըսելով՝ լիցուք որդիք սրբութեան, մի խոտորեսցուք եւ մի արատեսցուք յարկածս աշխարհաւոր, այլ համբերութեամբ բարիս կրել մեծ համառօտ եւ անդրդուելի կացցուք ճշմարտութեան. մի լիցուք 'ի մեղաց զհամախնամսն կամաց բարձրելոյն, այլ յամենայն ժամ փառաւոր արասցուք զնա գոհութեամբ. ոչ առարկան անձինք յիշատակեան որոց որք 'ի հասանել նեղութեանց արտնկեցին պատասխան, առաւել ևս ուղղ. (Յակոբ. Բ. 8)։

Զմահ տեառն մերոյ յիսուսի յանձինս մեր կրեսցուք. զի և կենդանին նորա 'ի մարմինս մեր յայտնեսցին. ամենայն երկայնմտութեամբ եւ յօժարութեամբ ժուժկալեսցուք նեղութեանց, զի փոխեսցուք 'ի հանգիստ յաւիտենական. որպէս առ աստուծոյ հեթանոսաց օրինակը անձին իւրոյ խրատէ զմեզ. յասելն «Համբերեմ ընդ ամե-

— Պետրպուրկին ու Մոսկուային մէջ անցք երկաթուղի մը շինել կուտայ, և մինչև հիմա 36 ժամու չափ քշելիք ճամբան ասկէ ետքը ըն-թանալով՝ կառքերը ութ ժամուան մէջ անցուցած ըլլան։ Հիմակու հիմա ձմեռ ըլլալուն թէ-պէտ չեն բանիր, բայց գարնանային եղա-նակին պիտի սկսին, և տարին դեռ չը լրա-ցած՝ պիտի աւարտին։

— Իրեն հպատակ գաւառ ով Չէրքեզներուն ի-րենց 'ի վաղուց հետէ կրած անիրաւութիւններէն ազատ ըլլալով՝ համբերու կը սկսին ժամերն, և ի-րեն այս գթասրտութեան կամքը կանաց յանձ սաստկութեամբ ասկէ քանի մը տարի 'ի վեր Ռուսիոյ վեհափառ կայսրը հրաման հաներ էր՝ թէ Չէրքեզները իրենց հին սովորութեանը համեմատ հագած հանդերձներն հանեն ու միւս հպատակներուն հագած քաթերուն նման հանդերձ հագնին։ Եւ այս հրամանին գործադրութեանը համար ալ՝ երկար պայ-մանաժամ տուեր էր, որ պիտի լրանար 1850 ին մէջ, որպէս զի չըլլայ որ՝ Չէրքեզնե-րը յիշեալ հրամանին վրայ մէկէն 'ի մէկ դժուարին։

Հիմա այս պայմանաժամին լրանալը մօ-տեցած ըլլալուն համար՝ մեծափառ կայսրը վերստին հրաման մ'ալ հաներ, ըսելով թէ՝ ով որ նախայիշեալ հրամանին անհնազանդ-գտնուի ու յառաջ չը շարժի, այն մարդը աքսոր պիտի երթայ և միանգամայն ալ տու-գանք պիտի տայ։

ԱՒՍՏՐԻԱ. Պատերազմի պաշտօնէութիւն կամակցութեամբը և ժողովային ալ հաւանու-թեամբը ամբարութիւնը հրաման ըրաւ որ Թրքեւաթէկի նաւահանգստին պէտք եղած ամրութիւնը երեք պարիսպ շինուին, և մէ-ջերնին ալ թնդանօթ ու պատերազմական պա-շարներ դրուին։

— Յամի տեառն 1848 և 1849 ին մէջ պատահած խառնակութիւններուն առթիւը ա-նիրաւ աշխատող Աւստրիոյ զօրքերուն ըրած ջանքը ու աշխատութիւնը գովելով Աւստրիոյ վեհափառ կայսրը գոհունակու-թեան գիր մը գրեց ու նոյն զինուորներուն տուչքը կարդալ տուաւ։

Այն խռովութիւններուն առթիւ Ռու-սիոյ տէրութեան զօրքերն ալ՝ Աւստրիացի զօրացը հետ մէկ տեղ աշխատած ըլլալով և ատոր վրայ ալ Աւստրիոյ մեծափառ կայսրը ուզելով գոհ գտնուելով՝ Ռուսիոյ վեհափառ կայսրէն խնդրեր ըրաւ որ իրեն կողմանէ Ռուս զօրքերուն շնորհակալութիւն ըսել տայ։ Կայսրը նոյն գոհունակութեան գրին մէջ կըսէ որ՝ թէ՛ իրեն և թէ՛ Ռուսիոյ վեհափառ կայսեր մէջ տեղը եղած բարեկամութեամբը, նաև Ռուս ու Աւստրիացի զօրաց մէջ տեղը եղած եղբայրութեանը պատճառաւ ընդհա-նուր խաղաղութիւնը հաստատ պիտի մնայ։

— Մեծափառ կայսրը վերստին յայտարա-րութիւն մ'ալ հրատարակեց իր զօրացը, ըսելով որ «Այսօրվան օրս մեր տէրութիւնը թէ՛ ներքին և թէ՛ արտաքին պատերազմ մը չունի, և հիմակու հիմա պատերազմի տեղի տեսող ատեն մը նալ տեսնուած չէ. ուստի պաշտօնէութիւններուս պատուէր յանձնեմ որ պատերազմի ժամանակ զօրաց վրայօք բռ-նուած ընթացքը վերջնոյ այս օրերս»։

— Տէրութեան երկիրը որչափ որ նորանոր կարգադրութիւններ սահմանուեցան, ամէնն ալ ընդունելի եղան. նմանապէս՝ գանձա-տունը բառակի կողմանէ նեղութիւն ունե-նալուն համար՝ ելեմտից պաշտօնեան թոյլ-տուութիւն ըրաւ որ Աւստրիոյ դրամատէ-ներուն դրամաթղթերը մինչև 250 միլիոն ֆիորինոյի հանեն. և ատոր փոխարէն պիտի ըրընէ՝ Սառտէնեայի տէրութեանը վրայ ունեցած 25 միլիոն Ֆրանգյան պահանջելով և 80 միլիոն Ֆրանգյա ալ փոխ ըստակ տա-նելով։

— Երկու տարիէն 'ի վեր՝ տէրութեան կառա-վարութեանը տակ եղած Մաճառիստանի մէջ պաշտօնատարութիւն ընողները 25 հոգի են, որոնց 9ը դեռ պաշտօնի վրայ են. մնացած 16 ին չորսը՝ իրենց պաշտօնէն ետ քաշուեր են այսու պայմանաւ, որ ամէնն ալ պատ-ճառ պաշտօնատար պիտի չըլլան. միւս չորսը՝ փախեր են, երկուքը՝ խենթեցեր են, երկուքը՝ աքսորուեր են, մէկը՝ Վիէննայի խռովութեան ատենը խռովարարներուն ձեռամբը սպան-նուեր է, և մնացած երկու հոգին ալ յան-ցաւոր ըլլալով՝ տէրութիւնը հրացանաւ մեռցունել տուեր է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Նոր կայսերական տեղակալը իւր պաշտօնէն հրաժարուելէն ետև՝ Պրու-սիոյ ու Աւստրիոյ տէրութիւնները իրենց կողմանէ յանձնակա հինգ գործակալ ընտ-րելով՝ Ֆրանքֆուրթի մէջ նորէն խորհրդարան մը կազմեցին, և բոլոր տէրութիւններուն պաշտօնական կերպիւ իմացուցին որ այն խոր-հրդարանին ամէն գործողութիւններն ալ հաստատուն և ընդունելի են։

— Ֆրանքֆուրթի ժողովոյն մէջ Գերմանիոյ գործերուն վրայօք ամենևին գործ մը տես-նուած չըլլալուն, նոյն ժողովը արձակուեցաւ, և որոշուեցաւ ալ որ անոր տեղը ուրիշ ժողով մը հաստատեն. բայց նոյն ժողովոյն անդամ-ներէն 120 հոգի միաբերան գրած են որ իրենց պաշտօնէն չը պիտի հրաժարին, և Ֆրանքֆուրթէն ճամբայ ելլելով՝ Գերմանիոյ քաղաքները պտըտեցան, ուր որ գացին նէ՝ քանի մը օր նստան և մէջերնին խորհուրդ ընելով յայտարարութիւն հրատարակելէն ետև Ֆրանքֆուրթ դարձան, և ջանացին ալ աշխատեցան որ առաջին ժողովը բանան, բայց չը կրցան. վասն որոյ ուրիշ տեղ մը ընտրելով սկսեցին մէջերնին ժողով ընելու Գերմանիոյ գործե-րուն վրայօք խորհրդակցիլ։

Ոստիկանները քանի մը օրէն ետև անոնց ժո-ղովք ըրած տեղը կոխեցին, ու գտնուած գրութիւններուն ամէնն ալ առին. 'ի վերջոյ այս ամենայնէ՝ յիշեալ անդամները իրենց պաշտօնէն ետ չը քաշուեցան, և ասկէ զատ յայ-տարարութիւն ալ հանեցին՝ թէ՝ նորէն բաց-ուելիք ժողովը ու ընտրուելիք անդամները իրենց ընդունելի չեն։ Այս բաները ըլլալէն ետև՝ մէջերնին վէճ մը պատահելով՝ 28 հո-գին իրենց գլուխն ետ քաշուեցան իրենց պաշտօնէն։

ԱՄԵՐԻԿԱ. Հարաւային արևելեան կողմը գտնուող Պոյնոզ Այրէզի հասարակապետու-

---

րութիւն, ընդ խղճմտանս, ընդ միջոս, ընդ հաւա-տոյս, և ընդ ներողութիւնս վասն քրիստոսի. զի յոր-ժամ տկարանամ, յայնժամ զօրանամ» (Բ. Կորն-թացւոց. ԺԲ. 10)։

Ո՞չ ապաքէն համբերեմք եմք սաստիկ յար-գար պատուոյն, զի 'ի ժամանակի վտանգի նե-ղութեան մերոյ ոչ համբերեմք, և զաղօթս խըն-դրուածոց ոչ մատուցանեմք առ ամենազօրն աստուած. և 'ի ժամանակի երբեմն պայմանին 'ի բա-րութիւն տեառն, ոչ գոհանամք զայնմանէ՝ որ ետն մեզ. և 'ի ժամանակի երբեմն զի են աղքատու-թեամբ և չնչուութեամբ մեղք մեր, ոչ առնեմք զխա-ղաղ ապաշխարութեան. ապա զիարդ կարեմք ար-ժանի գտանել և տեսանել. որ ամենայն մտա-ւորութեամբ և բովանդակ կատարելութեամբ և երկայնմտութեամբ փութասցուք զինքեանս մեր յա-ռաջ կենցաղոյս. քանզի ասէ հրամէն առ աշխարհ գործեցան 'ի մեզ՝ ամենայն համբերութեամբ։

ԳԼ. Ե.

Իսկ արդ՝ զամենայն չարութիւն 'ի բաց թօ-թափեալ, պատրաստեսցուք զանձինս մեր զործոյն

եւս բարեաց. հաստատուն կացցուք 'ի հաւատս, մխացցուք ձեռք մեր 'ի գործս առաքինութեան, և զօրասցուք հոգւով 'ի պաշտաման տեառն. զգեստցուք 'ի պատերազմ թշնամեացն, որ խնդրէ սպանանել զմեզ 'ի սատանայ մերում, և զգեստ երկնային զարդարութեան, զօրհնութեան, զհաւատոյ, զարդարութեան, զհամբերութեան, յամենայն ներողութեան մեր կարգաւորեալ զատուածային մեզ, և 'ի Թեսաղոնիկեցւոց զի զիմաստութիւն կարգեցաք 'ի գործս սատա-նայից 'ի կռուոց և 'ի տողից. քանզի «հաւատա-րիմ է աստուած, որ ոչ տացէ զձեզ փորձել 'ի փոր-ձութիւն առաւել քան զկար ձեր, այլ առնիցէ ընդ փորձութեանն և զելսն, զի համբերել կարա-ցէք» (Ա. Կորնթացւոց. Ժ. 13)։

Մաքրեսցուք զհոգիս մեր յամենայն աղտոյ, և զարդարեսցուք անձինս զարդու, իբրև զնոր մի տաճար յանդիման կացուցանել քրիստոսի։ Ցա-ւոց սաստկագոյն կենդանացեալք, և հոգի աստուծոյ բնակեսցէ 'ի մեզ. և ուր հոգի տեառն է, անդ է ազատութիւն. մի ապականեսցուք զնա, և մի զան-ձինս ընդ ծառայութեամբ մեղաց դնելեսցուք։

Ուստի ուրախ ունելով մատուցցուք պատուիրանաց տեառն և հոգևորական խրատուց հարց մերոց, որ իբրև գաստիարակ հոգևոր կրթեն զմեզ հանապազ 'ի հրաժարել առաքինութեան և համբերութեան։ Զմէջս մեծամեծ հոգևոր աղբիւրս աստուածա-յայտ խրատու գործեսցուք. արդարութեամբ վարեսցուք զաշխարհս մեր անարատ. և աղօթեսցուք 'ի տեղւոջ. զինչ աղօթս մատիցուք. քանզի որ բազ-մաց զինքն ընծայեսցէ, նա կատարեալ զօրէն քրիս-տոսի։ Զխոնարհութիւն և զհանդարտութիւն որք ծաղկին ...

Արթնութեամբ ժամանակի 'ի ձեռն է, ...

թիւնը՝ Մօնթէ Վիտէօ կոչուած հասարա-կապետութեանը հետ քանի մը տարի յառաջ թշնամութիւն մը ունենալով՝ միջնորդ նոյն թշնամութեանը պատերազմի փոխուելու էր։ Մօնթէ Վիտէոյի հասարակապետութիւնը՝ Եւրոպացւոց հետ բառ ամենայն մասին առեւտուր ընելով՝ թէ իւր երկիրը բնակել և թէ երթեւեկութիւն ընող ամէն Եւրոպացի վաճառականներուն թոյլտուութիւն ցոյց կուտար ու գիւղին միջոցներ կը բանեցունէր, և զօրքի ու լաւագոյն կողմանէ ալ Պուէնոս Այրէզի հասարակապետութենէն աւելի ըլլալով՝ ամէն կողմէն օգնութեան կարօտ ու արժանաւոր էր։

Ասոր որոյ Գաղղիոյ ու Անգղիոյ կառավարութիւնները յառաջագոյն պեսպանիներ խրկելով ուզեր էին որ պատերազմը դադրեցունեն և այն երկու հասարակապետութեանց իրարու հետ հաշտեցնեն. բայց Պուէնոս Այրէզի հասարակապետութեան նախագահ զօրաւոր Ռօզաս անուն զօրապետը՝ կառավարութիւնը դրեթէ բոլորովին ձեռքը ըլլալով՝ և 'ի բնէ ալ խիստ ու բռնաւոր մարդ մը գտնուելով՝ այն կառավարութիւններուն հետ ալ բոլորը յորժամ դատեր էր և իմացուցեր էր ալ անոնց՝ թէ ամենևին եւս չը պիտի կրնան պատերազմել։

Ասոր վրայ այն կառավարութիւնները իրենց առաջարկութիւններուն անընդունելի ըլլալը իմանալէն ետեւ՝ մէջերնին միաբանութիւն մը հաստատելով՝ այն կողմերը քանի մը պատերազմական նաւեր խրկեր էին, որոնք՝ համեմատելով Պուէնոս Այրէզի հասարակապետութեան նաւահանգիստները պաշարեր էին. 'ի վերայ այսր ամենայնի՝ մինչեւ Ռօզաս նախագահը՝ իւր խօսքին վրայ յամառեալ կենալով՝ մինչ ցանկ կընէր իւր գիտաւորութիւնը յառաջ տանելու։

Բանը այս կէտը հասած լինելէն՝ անցեալները Եւրոպայի մէջ կերպ կերպ խռովութիւններ պատահելուն, նոյն նաւահանգիստները պաշարող Անգղիացի ու Գաղղիացի պատերազմական նաւերը ետ կանչուեր էին։ Բայց հիմա Գաղղիոյ ժողովոյն մէջ վերջեալ գործոյն վրայօք նորէն խօսք բացուելով, և խել մը խօսակցութիւն ըլլալէն ետեւ որոշեցին որ Պուէնոս Այրէզի հասարակապետութեան կողմը վերստին դեսպան մը խրկուի. և թէ որ նոյն դեսպանին ալ ունկնդրութիւն չըլլայ, այն ատենը կառավարութեան գանձարանէն պէտք եղած ծախքը ըլլալու համար 10 միլիոն ֆրանգ դրամ հանուի, ու քանի մը պատերազմական նաւ խրկուելով հօն, այս գործը՝ ոյժով կերպիւ և իսկ, լմնցնելու հոգ տարուի։

ՎԻԷՆՆԱ. Այս տարուան 1850 ին մէջ գաւառական ժողով մը հաստատուելը կը պատմէ օրագիրը, որուն անդամները պիտի բաղկանան 68 հոգիէ. որոնցմէ 23 ը՝ պիտի ընտրուին տէրութեանը տարին 5500 ղուրուշ տուրք տուողներէն, 25 ը՝ քաղաքաց ու գիւղաքաղաքաց բնակիչներէն և 20 ալ՝ գեղացիներէն։

Այս ժողովը թէպէտ մէկ տեղ մը պիտի ըլլայ, բայց երկու ժողով պիտի համարուի, որուն մէկը՝ պիտի կոչուի բարձրագոյն, ու միւսը՝ ստորնագոյն։ 5500 ղուրուշ տուրք տուողներէն ընտրուած անդամներուն ժողովը պիտի ըսուի՝ բարձրագոյն, ու միւսը՝ ստորնագոյն. որուն անդամները՝ բարձրագոյն ժողովոյն ձեռնամուխ եղած քաղաքական և այլ կարեւոր գործառնութիւններուն չը խառնուելով՝ միայն հողագործութեան և աղքատաց օժանդակութեան վրայօք պէտք եղած բաները պիտի հոգան, տարին մէկ շաբաթ պիտի շարունակեն իրենց պաշտօնը. և ասկէ առաջ իրենց անձնական դատերնուն պիտի նային։ Իսկ բարձրագոյն կամ գործադիր ժողովոյն անդամները ուզած ատեննին այն ժողովը Վիէննայէն ուրիշ տեղ փոխադրելու կարող պիտի ըլլան։

Յիշեալ օրագիրը թէպէտ այս բաները մի ըստ միոջէ կը պատմէ, բայց չը յայտներ թէ նոյն անդամներուն մէջէն մէկը պատուոյ արժանի յանցանք մը գործելու ըլլայ, պիտի պատժուի մի արդեօք, կամ պիտի բանտարգելուի մի։

Եւրոպայի ժողովներուն եթէ նայելու ըլլանք, կը տեսնենք որ անդամներուն մէկը՝ ով կըլլայ նէ ըլլայ, պատժուելու կամ բանտարգելուելու արժանի եղած յանցանք մը գործէ, ժողովը տակաւին օր պարապոյ չըրած՝ զանիկա ոչ կը պատժեն և ոչ բանտը կը դնեն։

Անգղիոյ ու Գաղղիոյ մէջ այնպիսի դրամատուներ կան, որոնք՝ իրենց կառավարութեանը շատ օգուտ ունին. սակայն Պէլճիքայի մէջ տակաւին մէկ դրամատուն մը մինչև հիմա բացուած չըլլալուն՝ հիմա Պէլճիքայի կառավարութիւնը որոշեց, թէ 22 բաժնէ բաղկացեալ դրամատուն մը բացուի, որուն ամէն մէկ բաժինը 1000 ֆրանքի արժէք ունենայ։

— Զեւլէնական կառավարութիւնը յատուկ պաշտօնով Պ. Ձօղարաֆօն՝ Պետրպուրկ, և Պ. Թէրլիքօվին ալ՝ Փարիզ խրկեց այս օրերս։

— Ռոսսի կոմսը՝ որ ասկէ յառաջ սպանած Պապին արտաքին գործոց պաշտօնեան ըլլալով սպաննուած էր, դեռ չըսպաննուած՝ իրեն մտերիմ գտնուող երեւելի կրօնաւորին մէկը բսեր էր որ քանի մը օր տունէն դուրս չելլայ, որովհետեւ թշնամի ունի և զինքը սպաննելու կրնան. բայց ինքը ականջ չը կախելուն համար, այս փորձանքին ալ գլխուն եկեր էր։ Այս օրերս ալ՝ այն կրօնաւորին բարեկամներէն մէկը իրեն իմացուց որ նոյն լուրը ժամանակաւ Ռոսսի կոմսին ծանուցանելուն համար թշնամի ստացած է և զինքը սպաննելու կը սպառնան։ Կրօնաւորը այս լուրը առնելէն ետեւ թէպէտ շատ մտածեց որ ասոր հնարը գտնայ, բայց չը յաջողելով վերջապէս ինքն ալ սպաննուեցաւ։

— Բրուսիոյ տէրութեան յատուկ ժողովոյն անդամները այս միջոցներս միաբերան գրին որ իրենց տէրութեանը համար Անգղիոյ տէրութենէն երեք գօլէթ, մէկ ֆրէկաթ և երկուք ալ գօրվէթ ծախու առնեն։

ցանեն, զի անցք ստուերի են կեանք մեր, և չիք խափան վախճանի մարդկան, զի կնքեցաւ և ոչ որ դարձուցանէ. (Իմաստութիւն. Բ. 5)։ Եւ երբեմն զօսայն ստացուածոյ մասին. երբեմն զինչ ամենայն ցամաքի. և երբեմն մեռեալ 'ի մարմնի վարդապետի ցեղի. և երբեմն զմաքուր, որ մինչև 'ի բանն եկեալ թառամի 'ի սաստիկ արեգական. և որպէս մարդ որ փախչի առաջի հողմոյ յանկարծ երեւի, և նոյն ժամայն 'ի բաց չուի։

Արդ եթէ կեանք մեր վաղանցուկ է և զեղեփանուկ, զի՞նչ արժէ այս կեանս, զի չէ եւս հրաշալի ալ 'ի մեռանելն անկանի. և երբեմն գնացք, որ ցնցաւոր եղեալ սասանի. և որպէս պղպջակ անձրեւոյ, որ յանկարծ պահու անհետ լինի։

Հապա ջանասցուք անխոնջ աշխատութեամբ ստանալ մեզ յաւիտենական բարեբախտութիւն։ Զգոյշ և զերծ 'ի հրահանգս աստուածութեան պատրաստեալ, կանխեսցուք 'ի յօգուտ և 'ի զգաստութիւնս որով պատերազմ թշնամի ոչ վանեսցուք, զառաջիկայն փրկեսցուք, զչարն խափանեսցուք, զհոգին խաղաղութեան պահեսցուք, զինդրեալն պարտութեամբ՝ յերկինս կոչեսցուք, զայրահանոյ լոր խարխաթեանց 'ի մահ որոյն և զեղեալ զեղծի բ գալուստն խորտակեսցուք, դատաստանն խածանողին՝ արժանապէս խնդրեսցուք. քանզի թշնամին հալածեալ մերայ իրրև զոր ... վայ է, և խնդրէ յափշտակել զմեզ։

Արացուք զմեզ կենաց 'ի դեղատուն իմաստութեան, որով ընկալցուք զախտ ազատութեան մերոց բժշկեսցուք։ Բացցուք զականջս մեր 'ի լսելութիւն ստուածային պատգամաց, և մի հանգոյն յետս և քարէ ընդդէմ դառնասցուք։ Զգեցցուք զհանդերձ մաքրութեան, զի համարձակ ելցուք յառաջ խաղաղութեան երկնաւոր Հարսնոյն փառաւորեալ բանին սաստիկ սրբութեամբ։

Ողջացուցցուք զհիւանդութեամբ և զմոլորութեամբ անցեալ աւուրս մեր. արտասուեսցուք զանձինս մեր, որ յիմարեալ փառաւոր ախտից բազմապատիկ չարութեամբ և մոլութեամբ վարակեալ կայ։

Հեծեծեսցուք 'ի վերայ վիրաւոր հոգւոյ մերոյ, և հառաչեսցուք 'ի վերայ աղտեղեալ անձներիս մերոց մարմնոց մերոց։ Զբարեխօսութիւն պաշտօնէին մեր՝ մի ընդ ունայն յուսահատեսցուք զոր արարաք որդւոյն միածնի մարդեղեալ եղեւ։

(Շարունակութիւնը հետեւեալ թուով)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Նախընթաց թերթին չորրորդ երեսին երկրորդ կէսին ու քառորդին տողին մէջը (Համշէնացւոց ազգաց) դրուելուն տեղը՝ սխալմամբ (Համշէնացուոյ Հայոց) տպուելուն համար՝ այժմ այս լրագրիս միջոցաւ այդ կ'ուղղենք ազգայնութեան։

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕՂՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՕՒՉԵԽՑԻՈՅ